

Přitahuje: Problém se splátkami má polovina Čechů

TEXT: Tomáš Loskot FOTO: Depositphotos

Ztráta zaměstnání a pozastavení podnikání nebo jeho omezení postihlo mnoho zaměstnanců i podnikatelů. To se samozřejmě odrazilo i v jejich schopnosti splácet úvěry a jiné dlouhodobější závazky. Téměř pětina Čechů se kvůli tomu již ocitla v bezvýchodné situaci. Vyplývá to z anket pracovního portálu Profesia.cz.

Při odpovědi na otázku, zda mají problémy se splácením úvěru, hypotéky nebo splátek úvěru z kreditní karty, se respondenti rozdělili na dvě poměrně vyrovnané skupiny.

„O něco více než polovina z nich zvládá své závazky splácet. Žádný problém se splácením nemá 36 procent respondentů, dalších sedmáct procent zvládne hradit splátky pravidelně, ale je pro ně někdy těžké s financemi vyjít. Necelá polovina respondentů má ale se splácením problém: šestnáct procent se dostalo do bezvýchodné situace, nemají z čeho závazky hradit a nevědí, co s tím. Dalších osmáct procent momentálně nezvládá splátky hradit, využívají odklad nebo pojištění schopnosti splácet. Zbývajících třináct procent respondentů uvedlo, že se jim daří splátky hradit po většinu měsíců, ale určité výpadky se jim nevyhnuly,“ říká Michal Novák z Profesia.cz.

Nesplacených úvěrů přibývá

Podle aktuálních údajů České národní banky (ČNB) dluhy českých domácností u bank stouply v květnu meziměsíčně o 16,7 miliardy korun na 1,922 bilionu. Lidé si berou půjčky především na bydlení, které dlouhodobě tvoří více než tři čtvrtiny z celkového objemu dluhů domácností. V květnu měly domácnosti dluhy z úvěrů za bydlení za 1,49 bilionu korun, proti dubnu tak stouply o 0,9 pro-

centa. Spotřebitelské úvěry se meziměsíčně zvýšily o 0,9 procenta na hodnotu 267 miliard korun.

Zároveň ale podle statistiky České národní banky, roste objem nesplacených úvěrů. Meziročně vzrostl nejvíce podíl nesplacených spotřebitelských úvěrů, a to o 1,46 procenta, u firemních úvěrů pak o 1,24 procenta. Je to důsledek ukončení vládního moratoria, kdy se část lidí, kteří využili odkladu splátek, nebyla schopna k jejich splácení vrátit. Podíl nesplacených úvěrů roste pozvolna ve všech kategoriích od října, kdy vládní opatření skončilo. A v následujících měsících by nesplacených úvěrů mělo ještě přibývat, i když podle odhadů nijak dramaticky. Ekonomové doufají, že se karta obrátí, až se ekonomika nadechne a Češi začnou více utrácet.

Strach z budoucnosti

Obavy ze ztráty stabilního příjmu a jeho výše stále rostou. Finančních ztrát se v současné nejisté situaci obává 64 procent Čechů, 56 procent se přitom obává, že ztratí práci, a tím i dostatečný příjem pro uživení rodiny. S takovými závěry přichází nedávný průzkum BNP Paribas Cardif.

„Lidé cítí obavu z finančních ztrát. Vidíme, že pojišťují více riziko ztráty zaměstnání u svých klíčových úvěrů, jako jsou hypotéky či spotřebitelské úvěry. Data BNP Paribas Cardif ukazují, že >

došlo k meziročnímu nárůstu pojišťovaných úvěrů pro případ ztráty zaměstnání o více než sedmdesát procent, a to jak u hypoték, tak i u spotřebitelských úvěrů," říká Martin Steiner, obchodní ředitel BNP Paribas Cardif.

Stínová hrozba

Je tu ale další časovaná bomba: jde o lidi pracující ve stínové ekonomice. V Česku je jich oficiálně 214 tisíc, reálné odhady ale mluví o více než půl milionu. Nejčastěji jde o zaměstnance v gastronomii, maloobchodu, stavebnictví, ale i v IT, vyplývá ze studie projektu Neviditelní.

Tito lidé nepřiznávají své příjmy vůbec nebo jen minimální mzdu. Zbytek vydělaných peněz, které často dostávají takzvaně na ruku, nedaní.

„Vůbec si neuvědomují dopady takového jednání. I krátkodobá účast ve stínové ekonomice má pro člověka celoživotní následky, horší přístup ke zdravotnickému systému a systému sociálního zabezpečení. Tito „neviditelní“ mají také mizivou šanci na získání úvěru například na bydlení a musí se spokojit s minimálním starobním důchodem,“ uvedl Aleš Rod z Centra ekonomických a tržních analýz CETA. Mnoho z těchto dopadů se ale ukazuje až s odstupem

času, a proto je lidé nevnímají jako riziko.

Člověk, který si uvědomuje rizika spojená s participací ve stínové ekonomice, si ji vybírá až tehdy, když nemá jinou možnost. „Cítí vysokou míru nejistoty, frustrace a provinění či selhání. Stínová ekonomika pro něj není nástrojem, ale řešením bezvýhodné situace. Spouštěčem spirály problémů může být ztráta práce, dluhy, rozvod či pykání za chybu, jako je například trestný čin z nedbalosti,“ upozornila Kateřina Brikciová z psychologické poradny Dirivitu.

Na druhé straně ale existují lidé, kteří ve stínové ekonomice působí záměrně. Vnímají pouze krátkodobé benefity ve formě většího příjmu, ale podceňují rizika a dlouhodobé problémy. Zároveň ignorují, že jsou černým pasažérem, který neplatí daně, ale využívá veřejných služeb, jako je lékařská péče nebo opravené silnice. Přemýšlet o rizicích stínové ekonomiky jej donutí až, když nějaká ovlivní jeho osobní život, dodala Brikciová.

Nemoc jako „konečná“

Důsledky práce ve stínové ekonomice se mohou projevit nárazově a naprosto nečekaně. Pokud například takový člověk onemocní nebo se zraní, nemá právo na

podporu v podobě dávky nemocenského pojištění. Běžná pracovní-právní ochrana se na něj nevztahuje. Obdobná situace vzniká v případě ztráty zaměstnání, kdy nemá právo na pomoc v nezaměstnanosti.

„Tyto dopady se naplno projevily během koronavirové pandemie. Nezaměstnanost v některých oblastech výrazně stoupla a lidé, kteří předtím nepřiznávali všechny své příjmy, najednou zjistili, že se nemohou domoci stejných práv a finančních náhrad jako ti, kteří příjmy přiznávají,“ uvedl Kryštof Kruliš ze Spotřebitelského fóra.

Skutečnost, že se člověk najednou ocitne ve stínové ekonomice, může způsobit i sám zaměstnavatel. Mezi typické znaky stínové ekonomiky patří výplata na ruku v kratších než měsíčních intervalech, nepravidelná pracovní doba, bagatelizování a absence smluv ze strany zaměstnavatele nebo vyhýbání se zapojení třetích stran.

Mezi „neviditelné“ patří především studenti z chudých rodin, samoživitelky, mladé rodiny s dětmi, pracovníci v šedé ekonomice, nedobrovolně nezaměstnaní nad 50 let, postižení, chudé domácnosti, veteráni, farmáři, pracovníci neziskových organizací, senioři, menšiny a malí podnikatelé.